

Oponentní posudek na disertační práci Mgr. Martina Kušky “ Město jako domov: Kulturologický přístup ke globálním problémům“.

Disertační práce Mgr. Martina Kušky je zaměřena do mimořádně aktuální problematiky role soudobých měst v procesu přetváření kulturologického konceptu globální a v jejím rámci městské společnosti. Metodicky je práce založena na interdisciplinárním přístupu, po základním vydefinování kulturologického východiska v rovině obecné metodologie přistupuje k formulaci základních souvislostí v rámci soudobých globalizačních teorií. Tento přístup nevyhnutelně znamená i poměrně masivní zhodnocení sociologických ekologických a ekonomických témat, souvisejících se zkoumanou problematikou. Hrozící přílišný tématický rozptyl autor logicky řeší hledáním společného sjednocujícího teoretického konceptu, který nachází v uplatnění klasické sociálně ekologické teorie – v podobě, do níž dospěla na konci osmdesátých let po zveřejnění klíčových prací Manuela Castellse, Amose Hawleyho a O.D. Duncana.

Je proto přirozené, že autor věnuje poměrně rozsáhlé pasáže vývoji sociálně ekologického pojetí města, od obšírné diskuse o původním ekologickém konceptu sociální teorie města a terminologického aparátu R. E. Parka a E.W. Burgesse, až po uplatnění sociologizujících proudů v podání T Parsonse a zejména P. Bourdieua.. Lze ocenit, že v této diskusi M. Kuška nepomíjí ani v českém prostředí poměrně málo citovaný, nicméně mimořádně významný sociologický pohled Německé neoklasické školy reprezentované pracemi J. Friedrichse a B. Hamma. Autor je podrobně obeznámen i se sporadickými českými pokusy o sociálně ekologické uchopení vývoje soudobého města v domácích podmínkách ovlivněných v uplynulých desetiletích jak bývalým ideologickým balastem, tak zejména fázovitým posunem reakce českých měst na probíhající globalizační proces. V tomto ohledu zůstává nepochybně mnoho výzkumně nepopsaných problémů v tématickém poli českého urbanismu a jeho stále neukončeného tápání mezi aktuálními ekologickými hrozbami, průniky globalizačních procesů a sociálními limity urbánního rozvoje.

Je pochopitelné, že kulturologicky zaměřená práce M. Kušky nemůže sama o sobě tyto mezery zaplnit, přesto již pojmenování problémů, systematické shrnutí dosavadních přístupů a nástin možných variant a témat pro další výzkumné úsilí představuje nepopíratelný přínos předkládané práce. Kladně hodnotím i to, že se autor tématicky nerozplynul v obrovské šíři a interdisciplinaritě tématu a dokázal udržet hlavní linii jeho kulturologické interpretace .

Po úvodních pasážích věnovaných teoretickým základům zkoumání fenoménu soudobého města se autor v druhé kapitole věnuje základnímu problému vztahu společnosti a přírody. Vedle klasicky bezbřehé diskuse o vydělení kultury z komplexu přírodních vztahů a kritice ziskového pojetí současného tržního hospodářství a někdy až příliš zkratovitě kasuistiky (např. str. 32, 36 apod.) přináší autor zajímavý pohled na utváření současné kultury městského života v souvislosti s procesy informatizace, energetické hrozby a návratu k teoretickým konceptům kulturní harmonie městského prostředí. Lze jen litovat, že obsažené pasáže věnované letitým teoriím P. Teilharda de Chardin neponechaly více prostoru aktuálně významným procesům metropolizace, suburbanizace a v českých podmínkách zvláště významnému fenoménu druhé rezidence ve smyslu vzájemného prolínání městského a venkovského bydlení.

Za velmi zdařilé pokládám teoretické pasáže věnované moderní interpretaci kulturních procesů, zejména akulturace a kulturní změny (str. 48 – 52) na podkladě soudobých globalizačních tendencí. Přestože nelze bez analýzy projevů kulturního regresu a projevů kulturní krize přijmout autorovu tezi o tom že „kulturní dezintegrace ...zpravidla bývá překonána následnou integrací na základě nového kulturního uspořádání“ (str. 52), je tato část práce vhodným závěrem předcházejících rozborů.

Následující kapitola věnovaná trendům soudobého rozvoje měst má silně ekologické zaměření, usiluje o podchycení globalizačního procesu na základě rozporu mezi ekonomickou exploatací zdrojů jejich faktických využitím v rovině zvyšování kvality života v rostoucích městských aglomeracích. I když lze polemizovat s autorovým pojmem „drancování přírodních zdrojů“ i s požadavkem účinné regulace jejich využívání, je tento pohled zejména z pohledu zemí tzv. třetího světa zcela legitimní a v současnosti hojně traktovaný na světových ekologických fórech. Nepochybné jsou i konotace v oblasti kulturní destrukce lokálních i regionálních sociokulturních systémů. Při obhajobě disertační práce bych proto uvítal diskusi o tom „zda je globalizace skutečně „...procesem odrážejícím neuspořádanost světové situace“ (str. 103) s přihlédnutím k otázce kdy a jak byl svět skutečně uspořádán.

Je pochopitelné, že v souvislosti s diskusí kulturních dopadů globalizačního procesu se autor musí věnovat i sociálnímu problému současných měst. Citačně velmi bohatá pasáže v 5. a 6. kapitole využívají množství výzkumných studií, dokládajících permanentní diskusi mezi

liberálním vidění ekonomického vývoje společnosti a postosvícenským úsilím o harmonii společnosti a kultury. Cenné je především autorovo shrnutí hlavních proudů této nekonečné diskuse a vyhraničení podstatných sociálních problémů, spojených s globalizačními dopady na současnou urbánní společnost. Je nepochybné – i s ohledem na související materiály OSN a Evropské unie, že problém sociální nerovnosti nabývá v současnosti nových, nebezpečných forem, a že těsně souvisí s procesy globální akulturace resp. rozpadem stávajících kulturních systémů. Lze nicméně polemizovat se závěrem, že „...za největší překážku udržitelnosti můžeme pokládat ekonomické zájmy člověka.“ (str. 173) Se závěry v oblasti kulturního vývoje a současných kulturních rizik, podepřených vlastními autorovými výzkumy je naopak možné rámcově souhlasit.

Závěr :

Disertační práce Mgr. Martina Kušky je obsáhlým shrnutím dosavadní široké diskuse o kulturních dopadech současného stádia globalizačního procesu na život městského obyvatelstva. Práce má interdisciplinární charakter, autor prokázal mimořádnou schopnost odborné orientace v širokém okruhu problémů. K vymezenému tématu autor přistupuje s širokým znalostním aparátem opřeným nejen o studium literatury, vlastní publikace k jednotlivým tématům a zejména o vlastní výzkumy. Práce přináší řadu nových poznatků, námětů k odborné diskusi a k tématickému zaměření budoucího výzkumného úsilí. Jako celek splňuje požadavky kladené na disertační doktorské práce.

V Praze, 2. května 2007

Doc. Ing. Jiří Patočka, CSc.